మనసు బొంగరం

వేమకోటి సీతారామశాస్త్రి

చీకటిపడుతోంది.

గోపాలం వడివడిగా, అంగలు వేసు కుంటూ యింట్లోకి దూరిపోయాడు.

వీధికి ప్రక్కనున్న కిటికీలో నుండి బయటకు చూస్తున్నాడు. అతని హృదయం కలవరపడుతున్నది.

అప్పుడే వెలిగిన ఫ్లోరసెంట్ మునిసిపాలిటీ లైట్లకాంతి గానీ, ఉడుకురక్తంలా పరిగెత్తే కార్లనుగానీ, రోడ్డుమీద చైతన్యవంతంగా సాగిపోయే ప్రజావాణిని కాదు అతను చూడటం, దూరంగా కిళ్లీకొట్టు వద్ద సైకిలుమీదనే కూర్చుని, వొక కాలు క్రిందికివేసి, మంతనాలు చేస్తున్న కాబూలీ వాలా యెప్పుడు వీధినుండి వెళ్లిపోతాడా ? అని యెదురుచూస్తున్నాడు. కాబూలీవాలా పిల్లికళ్లు రేడియంలా మెరుస్తాయి. ఆ వీధిలోకివస్తే తనని యెప్పుడు వెన్నాడుతూనే వుంటాయా కళ్లు.

గది ప్రక్కగా పారే మురికికాలువ కంపు గదినంతా విచిత్రంగా ఆక్రమిస్తోంది. ఇవి చాలక దోమలుకూడా గానసభ ప్రారంభించాయి షడ్జమంలో.

గోపాలం శరీరం చెమటలు పట్టింది. నుదుటినుండి స్వేదబిందువులు జల జలా రాలాయి. గదిలో మూలనవుంది టేబిలు. వొక కాలు విరిగిపోతే, శాంత, నాలుగు విరిగిపోయిన యిటికలుపేర్చి నిలబెట్టింది. తనకి యేనాడో కాలేజిలో ప్రెజంటు చేసిన ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు, నలిగి దుమ్ముపట్టి వున్నాయి, టేబిలుమీద విజయనగర వైభవ సామ్రాజ్యానికి మిగిలిన శిథిల శిల్పాలలా! పదేళ్ల క్రితం పెండ్లి సందర్భంలో, తీయించుకున్న ఫోటోలు, అద్దాలు మసకబారి జిడ్డుతో గోడకు వ్రేలాడుతూన్నాయి. బట్టలుస్టాండు అనవడే దండెంమీద రెండు మూడు మాసికలు వేసిన నూలు చీరలు, రెండు తువాళ్లు శిథిలావస్థలోయున్న వొక పేంటు, అమెరికన్ బుష్‌షర్టు, మూలంగా వొక కుక్కిమంచం దాని దిండుమీద కవరు మాసిపోయి చిరిగి వికృతంగా వున్నాయి. కిటికీలోనుండి వెన్నెలలా వీధిలైటు కాంతి. గదినంతా కలియజూశాడు గోపాలం. గోడలు, మాసికలు వడి గోపాలాన్ని వరిహసిస్తున్నాయి గోపాలానికి వెన్నెముకలో నొప్పి పుట్టింది. యెప్పటికీ కాబూలీ వాలా పోడు.

అది ప్రాక్టీసులేని ప్లీడరుగారిల్లు. సుమారు తొమ్మిదేళ్లనుండి అందులో వుంటున్నాడు. పాతిక రూపాయల అద్దెకు. తొమ్మిదేళ్లనాడు, తనూ, శాంత, పక్షవాతంతో తీసికుంటున్న తండ్రి వుండేవారు. యిప్పుడు తనూ, శాంత యిద్దరు కూతుళ్లు వొక కొడుకు.

మళ్లీ కిటికీలోంచి చూశాడు యెదురింటి మేడలో దీపాలు వెలిగాయి దేదీప్యమానంగా. ఖరీదైనకారు గుమ్మంముందు ఆగింది. యెవరో దిగారు. జరీఖండువాతో, పళ్లబుట్టలతో. బిళ్లబంట్రోతు 'సలామ్' కొట్టి లోపలికి తీసుకపోతున్నాడు మర్యాదగా, వినయం అంతా వాడిపొమ్మయినట్లు.

ఇంతలో స్కూటరు ఆగింది. ఆఫీసరుగారి రెండో కూతురు, రెండుజడల అమ్మాయి 'సునంద' తీసుకొచ్చిన బాయ్ ఫ్రెండుకు 'టా-టా' చెబుతోంది నవ్వుతూ. ఆ నవ్వులో ఒకకాంక్ష, ఆ శరీరంలో వొక కదలిక, ఆ కదలికలో ఒక వుద్రేకం, వుషారు వుంది. మెరుపు మెరిసినట్లే నడచి యింట్లోకి మాయమయింది.

'అమ్మాయీ! రాధా! రాముడు! రండర్రా భోజనానికి' కేక పెడుతోంది శాంత. గోపాలానికి వినిపించిందా కేక. పిల్లల కోడి పిలుపులా వుంది. యెదురింటి మేడలో

పాశ్చాత్య సంగీతం, లీలగా ఆగుతూ విని పిస్తూ జీవితంలో అపశృతిలా, కలుక్కు మంటోంది.

వాళ్ళింట్లో అందరి వదనాల్లో యెల్లప్పుడూ ఆనందం,? అహంకారం. నిర్లక్ష్యం, వోడిపోని వీరుని విజయం లాంటి దర్పం, ప్రతి వొక్కరిలో కనిపిస్తూంది. చివరకు వారు పెంచుతున్న బొచ్చుకుక్క పిల్లల్లో కూడా! పొరుగింట్లో ప్లీడరుగారు టిబి దగ్గు దగ్గుతున్నారు, భగవద్గీత సగం సగం రాగాలాపనచేస్తూ, చదువుతూ.

శాంత గదిలోకి వచ్చి దీపం స్విచ్ వేసి లైటు కాంతిలో మంగళసూత్రాలు కళ్ళ కద్దుకుంది రివాజుగా. ఎదురుగా గోపాలం దొంగలా చెమటలు కక్కుతూ.

'మీరా' అంది ఆశ్చర్యంగా. గోపాలం హఠాత్తుగా కిటికీ మూసేశాడు. మృత్యు కింకరుని పిలుపులా కాబూలీవాలా బ్యాటరీ బెల్ 'కీచ్'మన్న ధ్వని గుమ్మంలో. శాంత బయటకు వెళ్ళింది. తనకు మామూలే. క్షణంలో తిరిగివచ్చింది శాంత. 'వెళ్ళిపోయాడా' అడిగాడు గోపాలం కళ్ళు పెద్దవి చేస్తూ. విసురుగా తల వూపింది శాంత. ఖైదునుండి బయటపడ్డ ఖైదీలా వొక్కసారి వూపిరి పీల్చుకున్నాడు నిండుగా. కిటికీ తలుపులువేసి విశాలమైన ఆకాశంలో మిణుకు మిణుకుమని వెలిగే నక్షత్రాలను చూశాడు.

గోపాలం కుమిలిపోయాడు. బాధతో హృదయం మూలిగింది తండ్రి పోయినపుడు కర్మలకోసం కాబూలీవాలా వద్ద చేసిన అప్పు... ఆరోజు... మానవరూపంలో వున్న దేవునిలా కనిపించాడు...ఈనాడు ఆదేముడే తనను ... మృత్యుకింకరునిలా వెన్నాడు తున్నాడు. గోడమీద నాలుగవ తారీఖు తన ఖాళీజేబును చూచి నవ్వుతూంది వికృతంగా.

'అన్నం వడ్డించాను' లోపలనుండి శాంత కేక. దొడ్లో కాళ్ళు కడుక్కుం టుంటే పిల్లలు ముగ్గురు అన్నాలు తింటున్నారు.

గోపాలం అన్నంవద్ద కూర్చున్నాడు రక్తం కలిపిన అన్నంలా కంట్రోలు బియ్యపు ప్రతిభ కనిపిస్తోంది. దూరంగా పొయ్యిలో కొరకంచులు ఆరిపేసినా యింకా అగ్ని చివరను వుండి రాజుకుంటున్నాయి. అన్యమనస్కుడై అన్నం కెలుకుతున్నాడు. ప్రతిరోజులా! 'యేమిటాలోచన... తినండి' శాంత మందలింపు ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశాడు. ఆమె కళ్ళు మేఘాలు వర్షించ డానికి సిద్ధంగా వున్నాయి. కన్నీటితెర అడ్డంగా వుంది. బుద్ధిమంతుడులా, గోపాలం ముద్ద నోట్లోపెట్టుకున్నాడు.

'నాన్నగారూ, నాకు మేడింటి వాళ్ళ మ్మాయి తొడుక్కున్న టెర్లిన్‌గౌను కుట్టిస్తానన్నారు!' పెద్దపిల్ల డిమాండు.

'నాన్నగారూ ... చిరిగిన బట్టల్తో వెళ్తే, బళ్లో హేళనచేస్తున్నారు...... యూనిఫారం లేకపోతే క్లాసుకి రావద్దంటు న్నారు. నాకు బట్టలు కుట్టించండి. లేకపోతే నేను వెళ్ళను'అని రెండో అమ్మాయి రాధ.

'మరి నాకు సైకిలు తెస్తానన్నారు?' అంటూ అయిదేళ్ల కొడుకు ప్రశ్న. నిజమే! మేడింటి వాళ్ళబ్బాయికి చిన్న సైకిలు వుంది. గుమ్మంలో నిలుచుని ఆ బాబు వరండాలో తొక్కుతూ వుంటే ఆశగా చూస్తాడు రాముడు. గోపాలం రెండు నెలల నుండి వాయిదా వేస్తున్నాడు. తీర్చ లేని వాడి కోరికను. గోపాలానికి అన్నం సహించలేదు. 'సైకిల్ లేకపోతే నేను అన్నం తినను' రాముడు దూరంగా కంచం త్రోసే శాడు అన్నం నేలమీదపడి చిందర వందర అయిపోయింది.

గోపాలం కోపం పట్టలేకపోయాడు. మరుక్షణంలో చంటివాడిమీద అయిదు వ్రేళ్ళ చారలు తేలాయి. పెంకులు అంటే టట్టుగా రాముడు యేడుపు. మిగిలిన యిద్దరూ అన్నం వదిలేసి భీతావహులై తల్లివద్దకు చేరిపోయారు.

'చాల్లెండి మన అప్రయోజకత్వానికి పిల్లల్ని చంపటం' అంటూ పిల్లవాడ్ని ఎత్తుకుంది వాడి కన్నీటిని తుడుస్తూ. చీరకు వేసిన మాసిక తనను పరిహసిస్తున్న ట్లుగా తోచింది గోపాలానికి. రెచ్చిపోయాడు: 'ఇన్నాళ్ళకు గుర్తించావు శాంతా! నేనప్ర యోజకుడ్నని' అన్నాడు బాధగా సగం తిన్న అన్నం ముందులేస్తూ.

'అన్నం తినకుండా లేవకండి...నన్నే చంపుకతిన్నంత వొట్టు...' శాంత కళ్ళు నీరునిండి చెక్కిళ్ళమీదగా జారి రాముడు తలమీద పడుతున్నాయి.

'మిమ్మల్నందరిని చంపుకుతింటున్నాను. నేనొక్కడ్నే మిగిలిపోయాను' విసురుగా గది లోకి వెళ్ళిపోయాడు యెదురుగా వస్తున్న ప్లీడరుగారి పెళ్ళాన్ని తప్పించుకొని.

'ఒకనెల బకాయి పెడితే ఏదో బాగుంది. కానీ నాలుగునెలలా? యిదేంబాగులేదమ్మా... దీనికోసం కోర్టులకెక్కడం...' ప్లీడరు గారి పెళ్ళాం వాగ్ధాటి: యిలానైనా మొగు డికి కేసు దొరుకుతుందని ఆమె ఆశ.

'లేదు పిన్నిగారూ ... ఈ నెల యింకా జీతం రాలేదు. రాగానే కొంత సర్దుతాను.' అనునయంగా బతిమాలుతోంది శాంత అంత దుఃఖంలోనూ!

ఏడుపొచ్చింది గోపాలానికి!

'భగవాన్! దరిద్రమంత ప్రత్యక్ష మృత్యువు జీవితంలో మరేది లేదా'! పిరికి వాడైపోయాడు; గోపాలం.

ఈ వాతావరణంనుండి యెప్పుడు బయట పడదామా, అన్న తొందరలో చిరిగిన చొక్కాను మరింత చింపుతున్నాడు. చిరుగును కనబడకుండ తువ్వాలు వేసుకొని, అరిగిన చెప్పులు తొడుక్కొని బీచ్‌వైపు మనస్సు పరిగెడితే, దొంగలా చూపులు చూస్తూ అప్పులు వాళ్లను తప్పించు కుంటూ నడిచాడు.

సముద్రపు కెరటాల్లా ఆలోచనలు! నీరసంగా యిసకలో కూర్చున్నాడు గోపాలం. వద్దనుకున్నా గతం వెంబడిస్తునే వుంది.

బ్రతుకులో అందం, ఆనందం యిలా వుంటుందని తెలియదు. ముప్ఫైయేళ్ల జీవితంలో ప్రతిక్షణం నరకప్రాయం అయి పోయింది.

తాను స్కూలుఫైనలు ప్యాసవగానే తండ్రి పక్షవాతం వచ్చి పడిపోయాడు. తన తల్లి చిన్నప్పుడే చనిపోయింది. జీవనా ధారంకోసం తప్పనిసరిగా వుద్యోగం వెతు క్కోవలసి వచ్చింది. 'ఎలక్ట్రిసిటీ' డిపార్టు మెంటులో గుమాస్తా. ఇంటి దక్షతకు తండ్రి పరిచర్యలకు తప్పనిసరిగా పెండ్లి చేసుకోవలసి వచ్చింది.

వచ్చే జీతంలో చాలా భాగం తండ్రి మందులకు ఖర్చయ్యేది. యేనాడు గోపాలంలో విసుగుదల కనిపించలేదు జన్మనిచ్చినవాడు తండ్రి. కొడుకుగా కనీసం ధర్మాన్ని నిర్వర్తించాలి. అప్పుడు తన బ్రతుక్కి సార్థకత యేర్పడుతుంది. ఎప్పుడూ తన జీవితం యంత్రంలా పనిచేసింది

పండిత డి. గోపాలాచార్యులవారి
బాల పాశ
బిడ్డలకు
రుచికరమైన టానిక్కు
1898 నుండి ప్రసిద్ధిగాంచినది
ఆయుర్వేదాశ్రమం
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
100 జి. ఎన్. రోడ మదరాసు 17

ఏజంట్లు కావలెను
స్టెయిన్‌లెస్ స్టీల్ పాత్రలకు పూర్తి టైమ్ లేక పార్టుటైమ్ ఏజంట్లు కావలెను. భవనములకు వాడునట్టివి — ఉక్కు తాళములు, ఎంబోజర్లు, నేమ్ ప్లేట్లు మరియు కుట్టు యంత్రములు వగైరాలను 25% కమిషన్ మీదగాని, రు. 200-10-300 జీతంమీద గాని విక్రయించుటకు ఏజంట్లు కావలెను. వివరములకు వ్రాయుండి.
Personal officer, Indian Steel Products, Aligarh-28.

3 నెలల వరకే బహుమతి

స్త్రీలకు అందాన్నిచ్చే 'బ్యూటీ ఆఫ్ వుమన్ కాశ్మీర్ ఆర్ట్ సిల్కు చీరెలు' సరికొత్త చీరలు ఆకర్షణీయమైన రంగులలో, నమూనాలలో వచ్చినవి. పెద్ద సైజువే గలవు. డీలక్స్ 1 చీర రు. 11, 2 చీరలు రు. 20, 3 చీరలు రు. 28, 4 చీరలు రు. 36 రెండు, అంతకు పైన ఆర్డరుకు ఒక జాకెట్ గుడ్డ ఉచితము. పోస్టు పార్శిల్ ద్వారా ఆర్డర్ పంపబడును.
INDIAN ART TRADERS
Halka No. 28, ALIGARH.

వాయిదాల చెల్లింపుపై ట్రాన్సిస్టర్
రు. 320/- విలువగల ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిగల 'ఎస్కార్ట్' 3 బ్యాండ్ ఆల్ వరల్డ్ పోర్టబుల్

ట్రాన్‌సిస్టర్ నెలకు రు. 10/- వంతున వాయిదాలపై చెల్లించి పొందండి. వివరములకు వ్రాయండి.
JAPAN AGENCIES, (APWM-10)
Post Box 1194, Delhi-6.

వసంత ప్రతికారి

అందమై, స్నిగ్ధమై ముగ్ధ మనోహరమైన శాంత సౌందర్యం, నల్లటి మేఘాలు అందమైన చంద్రుణ్ని కప్పుతున్నట్లుగా, ఆమె తలంటుకున్నప్పుడు, అందమైన ముంగురులు నుదుటిమీద పడటం, యిలాంటివేవి తనను ప్రభావితం చేయలేకపోయాయి.

దైనందిన సమస్యలవలయంలో కర్తవ్యం కోసం తనతండ్రి జీవితంకోసం, తనజీవితం ఒక దారుణమైన మలుపుతిరిగి పోయినా, తండ్రిని దక్కించుకోలేక పోయాడు.

ఆ దారుణమైన మలుపు తిరగకముందు అరసవిల్లి సూర్యనారాయణస్వామి కోవెల, సూర్యగుండం, మామిడితోటలు, కోయిల కూతలు, దేవాలయములో తనూ, కమల స్వామి తీర్థం పుచ్చుకోవటం, తనవేపు చిత్రంగా నవ్వుతూ కమల జడలో మందార పూవు ముడుచుకోవటం; దుర్గ దగ్గర కుంకుమబొట్టు, శివాలయంలో తాబేళ్లకు అరటిపళ్లు తినిపించటం.... యింకా.... యింకా ఆ సంఘటన యింకా జ్ఞాపకము ...తన కళ్లముందు ఇప్పటికీ పరిభ్రమిస్తున్నాయి.

క్షీరాబ్ధిద్వాదశి, స్వామి తెప్పతిరునాళ్ల....తరుగుతున్న సాయం సమయంలో అరటిదొనెల్లో దీపాలు వెలిగించి సూర్యగుండంలో వదులుతారు. దూరంగావున్న రేవులో తాను కూర్చుంటే...పంగపండు ధర్మవరం పట్టు పరికిణీతో తెల్లని పట్టు జాకెట్టుమీద నీలిపువ్వులతో రాగ రంజితమైన పెదవులతో నీటివద్దకు లాక్కుపోయింది కమల. కమలాపండు డొల్లల్లో ఆవునేతి గుమగుమలతో దీపాలు అమర్చింది. యిద్దరూ కలిసి ఒకేసారి వొదిలారు దీపాలు.

'కళ్లుమూసుకొని దేవుణ్ని ప్రార్థించు' కమలవంక తను చూస్తూంటే కమల మందలింపు. ఆజ్ఞ పాలించటం తన కర్తవ్యమయింది.

'కమలా...అందరూ అక్కడ దీపాలు వెలిగిస్తూండగా యిక్కడెందుకూ?' తన ప్రశ్న, అమాయకంగా. కమల నవ్వింది. అక్కడ మనదీపాలు అందరిలోను కలసిపోతాయి. మనదీపాలు గుర్తించుకోము. ఇక్కడచూడు, మనదీపాలు యెలా రెండూ ప్రయాణిస్తున్నాయో!' అంది మెరిసే కళ్లతో!

'ఎక్కడికి ప్రయాణం కమ్మీ!'

'ఈ మాత్రం తెలియదా బావా! మనలో అంతర్గతమైన కోర్కెలు, చీకటిలాంటి జీవితంలో దీపాలు వెలిగించి మా జీవితాలను కాంతివంతంచేసి, వెలిగించిన దీపాలను గమ్యస్థానము చేర్చు ప్రభూ! అని దీపాలు దేవుడికి నివేదిస్తాయి.' అంది ఆరిందాలాగా. ఆ కోర్కెల దీపాలు వెలిగించి, ఆవెలుగుబాటలో తన జీవితాన్ని నడిపించలేక పోయింది. అంతస్తుల మేడలో ఆస్తిపరుల హోదాల్లో, నివసించే, మూగవోయిన కమల, వాళ్ల తల్లిదండ్రుల ఆశల, ఆశయాలు కమలకు వుజ్వలమైన భవిష్యత్తు యేర్పడాలన్న తపన, తన బంధుత్వపు మమతలని, చిన్ననాటి మధురమైన, స్నేహాన్ని, ప్రేమను, అభిమానాన్ని దారుణంగా వేటాడాయి. తను జీవితంలో పతనం కాకపోయినా, పరాజితుడయ్యాడు. క్రొవ్వొత్తిలా కరిగిపోతున్న కాలంలో!...

మళ్లీ రానేవచ్చింది తెప్పతిరునాళ్ల. చిన్నతుంపర ఆకాశంమీదనుండి. ఓడినవ్యక్తి పూర్వపు వైభవాన్ని గుర్తుకు తెచ్చుకున్నట్లున్నాడు, తను గట్టుమీదకూర్చుని. కరుగుచున్న సాయం సంధ్యలో కమల వచ్చింది.

కనకాంబరం రంగు పట్టుచీరలో నీలి అంచుగల తెల్లని పట్టు జాకెట్టుమీద చిన్నచిన్న పువ్వులతో సంపెంగలు, సన్నజాజిలు, తురుముకున్న వాలు జడతో కాంతి నింపుకొన్న కండ్లతో దీపాన్ని వెలిగించింది, కమలా పండ్లడొల్లల్లో!

నీటిలోకి వదుల్తోంది!

'ఆగు...కమలా! నేను వస్తున్నా! దీపం వెలిగిద్దాం. ఇద్దరంకలిసి వదులుదాం!' అని గట్టిగా అరవాలనిపించింది తనకి. పసుపుపచ్చని సూత్రంతో కూర్చబడ్డ క్రొత్త మంగళసూత్రాలలో ఆదీపకాంతి ప్రతిబింబించి వూగుతోంది. తను అర్హుడుకాదు. 'కమల' ఎందుకో కళ్లు తుడుచుకుంది. బహుశా తనకోసమేమో!

'భగవాన్! మంగళప్రదమైన జీవితం భవిష్యత్తులో ఆమెకు ప్రసాదించు! అని ప్రార్థించి కన్నీటితెర అదృశ్యాన్ని మన

సర్వతోముఖ సౌందర్యపోషణ-

ఎప్పుడైనా-
ఎక్కడైనా-

క్రూక్స్ లాక్టో కేలమైన్ 'ఫౌండేషన్' చేయవలసినంతగా మచ్చలను మరుగు పఱచి చర్మమునకు పట్టువంటి మృదుత్వమును చేకూర్చును. గాన క్రూక్స్ లాక్టో కేలమైన్‌ను 'ఫౌండేషన్'గా వాడండి.

క్రూక్స్ లాక్టో కేలమైన్ యింకను పలువిధములుగ వినియోగపడును. క్రూక్స్ లాక్టో కేలమైన్ లోని 'కేలమైన్,' 'విచ్ హేజల్' మీ చర్మమును శుభ్రపఱచి తగినంత తేమనిచ్చుచు మృదువుగనుంచుటయే గాక సున్నితమైన పోషణనిచ్చును. ఇంతేగాక లాక్టో కేలమైన్ అన్ని కాలములందును, రాత్రింబగళ్ళు ఉపయోగించ దగిన 'మేకప్.'

క్రూక్స్ లాక్టో కేలమైన్ వాడునపుడు [illegible]మైన మేకప్ ఆవసరము లేదు.

క్రూక్స్ లాక్టో-కేలమైన్

కళంకరహిత సౌందర్యానికి

క్రూక్స్ ఇంటర్‌ఫ్రాన్ లిమిటెడ్
బొంబాయి — 25

CH. II-TEL

చిన్న సైజులో కూడా యిప్పుడు లభిస్తుంది

గా చేస్తుంటే వచ్చేశాడు తను.!

డాబ్రిన్న నోనమీద సెర్చిలైటు చీకటి జీవితంలో ఆశాకిరణంలా చుట్టూ తిరుగుతోంది. వెలుగుపడిన కెరటాలు వెండిలా కన్పిస్తున్నాయి.

తన భవిష్యత్తు తనకోసం యేం దాచిపెట్టింది! ఆ అనుభవాలను, ఆశలను, తీయటి కలలులా భద్రపరచుకో మంది! యింకేం దాచిపెట్టింది తనకోసం!... దరిద్రం, లేమితనం, అప్పులు, ఆశలతో బ్రతికే పెళ్లాం, పిల్లలు...చాలీచాలనిచీతాలు...శుష్కించి పోయిన కండ్లతో వదనంలో ద్యోతకమయే నిరాశ, ఆకలి కడుపుతో మాడే మనస్సు...యిదా ? అన్ని జన్మలలో కెల్ల, ఉత్కృష్టమయిన పవిత్రమయిన, మానవజన్మ తనకు ప్రసాదించింది. చల్లని యిసుకలో, గోపాలం శరీరం వేడెక్కిపోయింది. యెదురుగా విశాలమైన సముద్రం స్వాగతమిస్తోంది.

చివరసారి, శాంతను, పిల్లలనూ, చూడాలన్న కోరిక కలిగింది. ఇంటిగుమ్మం యెక్కేసరికి మేడింటివద్ద కార్లు ఆగాయి. అందులో పెద్ద మనుష్యులు, జరీ ఖండువాలు, చిరునవ్వులు వొలకబోసుకుంటూ ఆఫీసరుగారివద్ద శెలవు తీసుకొంటున్నారు. మేడమీద కాంతితో నీడల కదలికల నవ్వులు. తను వస్తానని శాంత తలుపు దగ్గరగా వేసుంటుంది, తలుపు తెరిచాడు.

ట్రాన్స్‌ఫార్మర్ బల్బు వెలుగుతో శాంతా...పిల్లలు...రాముడు అంతా చిరిగిన బొంతమీద పడుకున్నారు. శాంత నుదుట మీద కుంకుమ చెమ్కి, విచిత్రంగా మెరుస్తున్నాది. ఆ చిన్నకాంతిలో, యశోధరలా వుంది శాంత.

సిద్ధార్థుడు జ్ఞాపకం వచ్చాడు. సర్వ రాజ్యభోగాలను, భార్యా పుత్రులను విడిచి, జీవన పరమార్థం కోసం, సత్యం కోసం ఆరాటపడి పయినించాడు. మరితనో? గోపాలం నవ్వుకున్నాడు. జీవితానికి చిలుములా పట్టుకున్న దారిద్ర్యాన్ని విసర్జించి, కన్నుల కొంతులీనే భార్యాబిడ్డలను వారి ఖర్మానికి వదిలేసి, జీవితపు సరిహద్దులను దాటిపోతాడు కొద్దిక్షణాల్లో.

యేమిటో! యెక్కడా ఆలోచనకూ, మనస్సుకూ, రాజీ కుదరటంలేదు.

'పిరికివాడా! ఆత్మహత్య చేసుకుంటావా'? అన్నట్లు తండ్రిఫోటో నవ్వినట్లుగా భ్రాంతి, గుడ్డి వెలుతురులో. 'లేదునాన్నా,

మనసు బ్రతకాలి

నేను ధైర్యవంతుణ్ని. అందువలనే యీ నిశ్చయానికి వచ్చాను.' అనుకున్నాడుబాధగా!

తండ్రి వాడే నల్లమందు డబ్బిలో మిగిలిన నల్లమందు అరచేతిలో వేసుకొని, నూనె తెచ్చుకొని కలుపుకున్నాడు గోపాలం.

తన జీవితం ఆఖరి గడియలు ప్రవేశిస్తున్నాయి. తన తల్లిదండ్రులు స్వర్గంలో వున్నారో నరకంలో వున్నారో తెలియదు.

కాబూలీవాలా, ఇంటద్దెకోసం ప్లీడరు గారు...పాలవాడు..కిరాణా సామాన్ల శెట్టి గారు...చిల్లర అప్పుదారులు...వీళ్లంతా రేపు తనకోసం ఏం చేస్తారో!...యింకా... శాంత...అమ్మలు...రాముడు... రాధ...అరసవిల్లి సూర్యనారాయణస్వామి...సూర్యగుండం మామిడిచెట్లు...బొగడ పువ్వులు... తెప్ప తిరునాళ్లు, తిరునాళ్లలో దీపాలు ... వూగుతూ, ఆగుతూ నడచే కాంతిపుంజాలు. ఆ దీపాల కాంతిలో రాగరంజితమైన పెదవులు వదనంతో కమల...తను సాధించేది యేదీ లేదు. చచ్చి వుద్ధరించేది యేదీ లేదు.

చరిత్రలేని జీవితం చెదలుపట్టడం కన్నా, చావును శరణు వేడటమే మంచిది. ఈ బాధలు వేదన మరణంతో అంతమొందుతాయి. వెలుగులో తప్పుచేయలేడు తను! ట్రాన్సుఫార్మరు ఆర్పేశాడు. నూనె కలిపిన నల్లమందు త్రాగబోయే సమయంలో!

పిడుగులు పడ్డట్టూ! హఠాత్తుగా, అంత నిశ్శబ్దంలోనూ యెదురింటిలోను, యేడుపులు, పెడబొబ్బలు వినిపించాయి.

రోడ్డునిండా పోలీసుజీపులు...వేనులు.

'నాన్నగారూ మిమ్మల్ని విడిచి వెళ్లిపోతున్నారా?' 'ఏమండోయ్ నన్ను అన్యాయంచేసి పోయారా!' 'బాబూ...మాకేమిటి గతి!' గోలగగ్గోలు! అందరూ మూగుతున్నారు. హేండ్‌కప్పు పట్టుకొని సర్కిల్ ఇన్స్పెక్టరు బయటకు వచ్చేస్తున్నాడు విచారంతో. క్షణంలో పరిస్థితి అర్థమయింది గోపాలానికి.

త్రుళ్లిపడ్డాడు గోపాలం. పీడకల నుండి తేరుకున్నట్లుగా చెయ్యి వణికి వేళ్లసందులనుండి గరళం జారిపోయింది, నేలకొరిగిన అవినీతిలా.

ఆఫీసరుగారి శవాన్ని వరండాలోనికి తెస్తున్నారు. ఆ దృశ్యం చూసి గోపాలం కెవ్వున కేకవేసి పడిపోయాడు.

తెలివి వచ్చేసరికి గదిలో లైటు వెలుగుతోంది. తను మంచం మీద వున్నాడు. శాంతవడిలో తన తలకు తగిలిన గాయానికి శాంత కట్టు కడుతోంది.. అమ్మలు గ్లాసుతో వంటింట్లోంచి వస్తున్నది. మిగిలిన పిల్లలు తనపట్టే కూర్చునియున్నారు.

'హార్లిక్సు', తీసుకోండి,'' అంది శాంత. మృదువుగా వద్దని తలూపాడు గోపాలం.

'నీరసంగా వున్నారు. తీసుకోండి' బ్రతిమాలుతోంది స్నేహితురాలుగా ! శాంత.

అగ్నిసాక్షిగా ప్రమాణంచేసి పెళ్లిచేసుకున్న శాంత జీవితంలో, సహధర్మచారిణిగా, సమభాగినిగా అర్ధశరీరం పంచుకున్న శాంత వేదన అద్దంలా కనిపిస్తోంది.

రాముడు—రాధ—అమ్మలు—దిగులుగా చూస్తున్నారు తనని. రాముణ్ని దగ్గరగా తీసుకున్నాడు గోపాలం. ఒక్కక్షణం ఆలస్యమైతే తన, పిల్లలు అనాథలవవలసింది.

వారి, బంగారంలాంటి భవిష్యత్తు యివన్నీ రంగులరాట్నంలాతిరిగాయి. శాంత చేతిని తన చేతుల్లోకి తీసుకున్నాడు గోపాలం. 'శాంతా ... బాబూ ... రాధా... అమ్మలూ ... మిమ్మల్ని ...' అరచేతో గోపాలం పెదాల్ని మృదువుగా మూసింది. సజల నయనాలతో క్షమిస్తున్నా నన్నట్లుగా శాంత.

నాకు జీవితంకావాలి...నేను బ్రతకాలి... నా మనస్సు బ్రతకాలి ... అనుకున్నాడు హృదయంలో. వరండాలో, చీకటిమింగిన ఉషస్సులో గోపాలం కన్నీటితెర కరిగిపోయింది. ●